

הטמעת חשיבה מגדרית במדיניות ובתקציב העירוני

ד"ר יעל חסון, מרכז אדוה

yael@adva.org

הטמעת חשיבה מגדרית במדיניות Gender mainstreaming

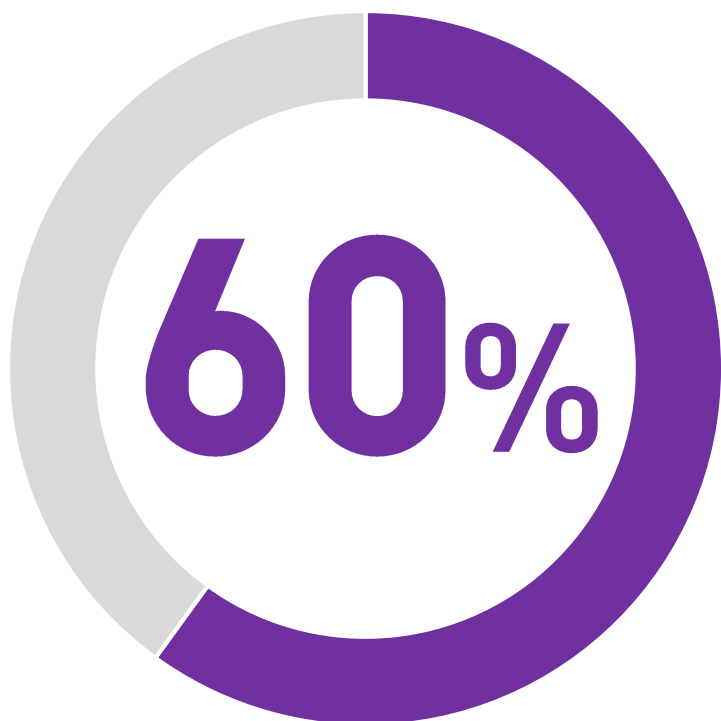
ההנחה: מדיניות ציבורית אינה ניטרלית, יש לה השלכות שונות על גברים ועל נשים

- מיקומים שונים בכלכלה
- תפקידים שונים בחברה ובמשפחה
- צרכות/ים שירותים ציבוריים בצורה שונה

דוגמא: חשיבה מגדרית בתכנון תחבורה ציבורית

דפוסי הניידות של נשים וגברים שונים ונגזרים מחלוקת העבודה המגדרית בבית ובשוק העבודה:

- נשים מהוות רוב בקרב משתמשי תחבורה ציבורית (60%) ותלויות בה יותר למטרות תעסוקה
- נשים נוסעות למרחקים קצרים יותר
- אך נסיעתן מורכבת יותר ומאופיינת ביותר עצירות בדרך
- נוסעות מחוץ לשעות השיא (למשל בשעות הצהריים)
- מלוות יותר אחרים – ילדים, בני משפחה מבוגרים
- חשות פחות בטוחות בעיקר בשעות הלילה בהליכה אל התחנה וממנה, בהמתנה ובנסיעה

דוגמא: חשיבה מגדרית בתכנון תחבורה ציבורית

תכנון מפרספקטיבה מגדרית יביא בחשבון:

- א. מקומות העבודה הטיפוסיים של נשים
- ב. מטרות הנסיעה ועצירות בדרך
- ג. שעות העבודה ושעות השיא
- ד. נוחות נסיעה עם ילדים/ות ונגישות טובה עבור מבוגרים/ות
- ה. הגברת תחושת הביטחון האישי

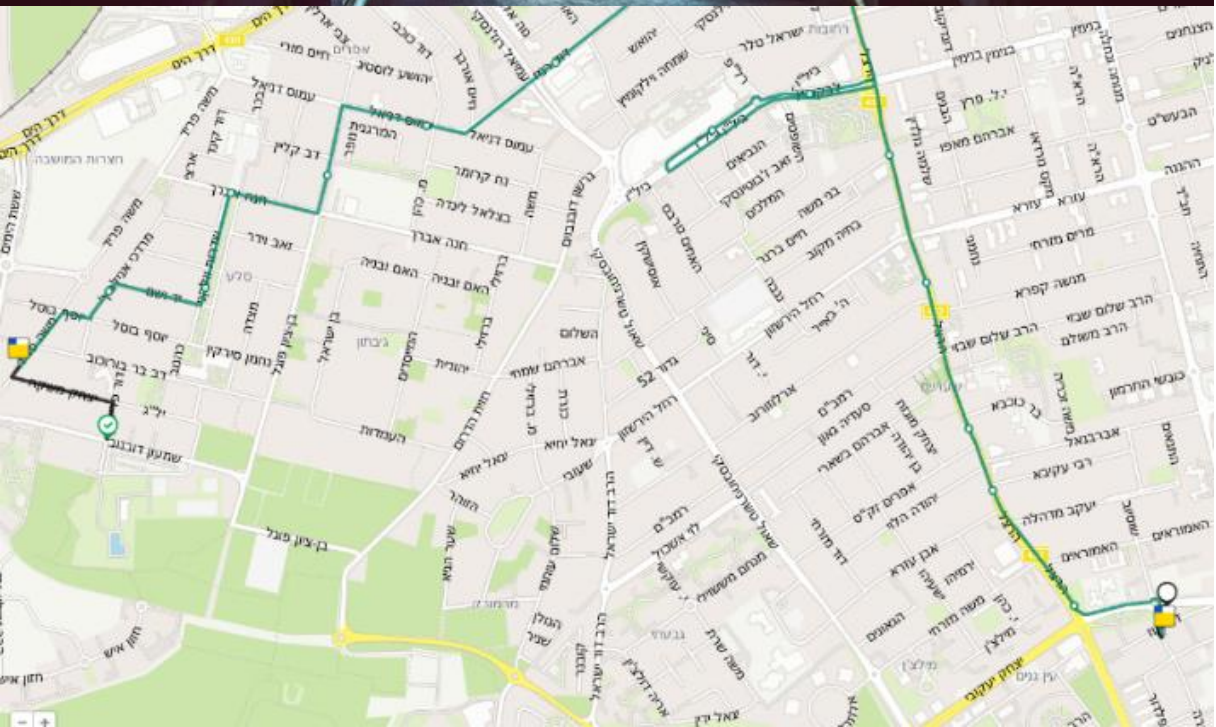
דוגמא : פעולה של תושבות לשיפור התחבורה הציבורית ברחובות

היוזמות: פורום נשים בהובלת היועצת לקידום מעמד האישה ומחזיקת תיק שוויון מגדרי בעיר

הבעיה: אזורים מנותקים וחוסר שביעות רצון משירותי התחבורה הציבורית העירונית.

שיטת עבודה: מיפוי הקווים הקיימים וסקר הבודק שימושים בתחבורה ציבורית בקרב תושבים/ות. הממצאים גובשו לנייר עמדה שהוגש לראש העיר ולבעלי תפקידים נוספים.

התוצאה: הוספת קו אוטובוס שמחבר בין מזרח העיר למרכז, עובר דרך מרכזי בריאות ומוסדות חינוך ומחבר בין שכונות שעד כה היו מנותקות.

דוגמא: רכיבה על אופניים בתל אביב-יפו

23% מהנשים ו-42% מהגברים רוכבים על אופניים.

פער בשיעורי השימוש בשירות "תל אופן" - 7% בקרב נשים ו 15% בקרב גברים.
המטרה: הרחבת השימוש בתחבורה ירוקה בקרב כלל התושבים/ות
(הפחתת זיהום, פקקים, עידוד אורח חיים בריא)

**מה אפשר לעשות עם זה?
תשתיות**

(העדפה לשבילי אופניים רחבים, נפרדים ורציפים)
תפיסת ביטחון אישי
(תפיסת סיכון גבוהה יותר וחשש מפגיעות,
תאונות וגניבות)

סטריאוטיפים ותפיסות תרבותיות

תקצוב מגדרי

(Gender Budgeting / Gender Responsive Budgeting)

הנחות:

- התקציב אינו ניטרלי, יש לו השלכות שונות על נשים וגברים, אם במכוון ואם לא;
- התקציב הוא מסמך פוליטי המשקף סדרי עדיפויות ויחסי כוח.

ניתוח מגדרי של התקציב משקף כיצד מחולקים המשאבים בין נשים וגברים ובאיזו מידה הולמת חלוקת המשאבים את הצרכים וסדרי העדיפויות של נשים וגברים, נערות ונערים, ילדות וילדים.

תקצוב מגדרי - מטרות

- באמצעות שימוש בנתונים ובכלים אנליטיים, תקצוב מגדרי, מאפשר לקובעי מדיניות לחשוב מחדש על הטיות מגדריות בתהליכי קבלת החלטות;
- חשיפת דפוסים של אי שוויון בחלוקת משאבים ובמדיניות;
- שיפור שירותים תוך הקצאת משאבים המבוססת על הבנת הצרכים והאילוצים של נשים וגברים;
- הגברת השקיפות בתהליכי תקצוב;
- העמקת ההשתתפות הדמוקרטית של תושבים/ות.

- תקצוב מגדרי אינו עוסק בתקציבים ייחודיים לנשים אלא בבחינת כל התקציב: **כל ההכנסות וכל ההוצאות** בכל תחומי המדיניות;
- שוויון: **לא במובן של חצי-חצי** אלא בהתאמה בין צרכים למשאבים ציבוריים;
- לא עוסק בנשים וגברים **כקטגוריות דיכוטומיות**

תקצוב מגדרי ברשויות המקומיות

- החלטת הממשלה 2084 (אוקטובר 2014) מחייבת את כל משרדי הממשלה לבצע ניתוח מגדרי של תקציביהם אך לא חלה על הרשויות המקומיות;
- עיריית תל אביב-יפו החלה בניתוח מגדרי של התקציב בשנת 2019
- בעיריית אשדוד התקבלה החלטת מועצה להתחיל בניתוח מגדרי בשנת 2020
- מרכז אדוה מקדם תקצוב מגדרי:
- "מלמטה למעלה" – ליווי קבוצות של תושבות אשר מקדמות פרויקטים בתחומים מגוונים
- "מלמעלה-למטה" – ליווי רשויות שלוקחות על עצמן לקדם תקצוב מגדרי
- הרצוי: שילוב של שתי הרמות - עבודה משותפת עם התושבות, תוך מחויבות פוליטית ואדמיניסטרטיבית מצד הרשות

עקרונות מרכזיים בניתוח מגדרי של התקציב המקומי

1. **כמה (המצב הקיים)** איסוף נתונים אודות המשתמשים/ות בשירות/ תכנית וניתוח חלוקת המשאבים – האופן שבו התקציבים מתחלקים;
2. **למה (ניתוח צרכים)** – הבנת הפערים במידה והתגלו תוך בחינה לעומק של הצרכים של מקבלי/ות השירותים
3. **איך (מצב הרצוי)** קידום שינוי באמצעות פעולות מתקנות
4. **בקרה**

דוגמא: ניתוח מגדרי של תקציב הספורט במועצה אזורית מטה אשר

תנאים מקדימים לתהליך:

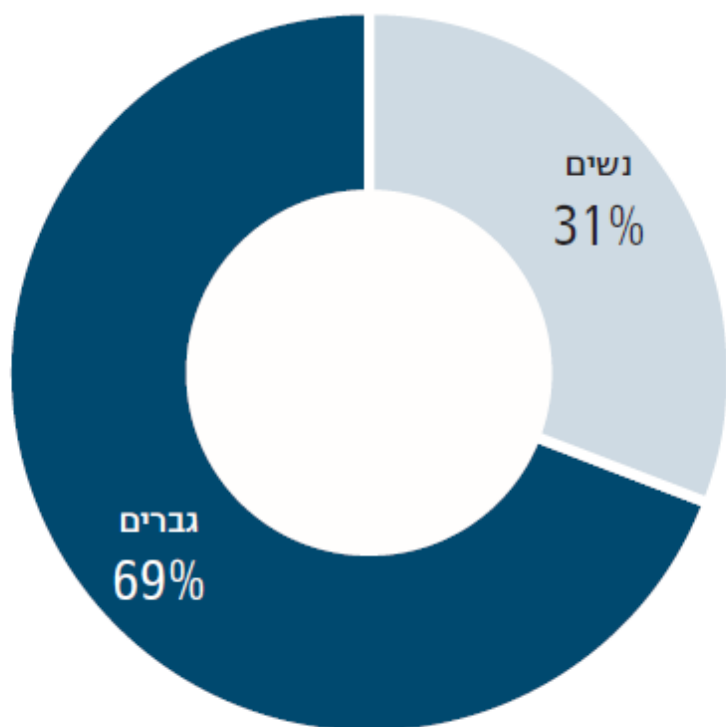
1. שיתוף פעולה בין היועצת למעמד האישה ומנהל מחלקת הספורט
2. גיבוי מצד הדרג הפוליטי – ראש המועצה והסגנים
3. גיבוי מצד פורום הנשים במועצה

דוגמא: ניתוח מגדרי של תקציב הספורט במועצה אזורית מטה אשר

הניתוח כללי:

1. פילוח מגדרי של המשתתפים/ות בענפי הספורט השונים לפי קבוצות גיל;
2. ניתוח תקציב פעילויות הספורט על פי מקורות המימון השונים – ציבוריים ופרטיים;
3. תעסוקה: כמה מאמנים וכמה מאמנות מועסקים ובאילו ענפים;

פערים שנמצאו במספרי המשתתפים/ות ובתקצוב איפשרו לשאול שאלות נוספות וללכת אל מעבר למספרים.

ההשקעה הציבורית בספורטאים וספורטאיות במטה אשר, 2015

- יותר בנים מבנות עוסקים בספורט ונהנים מתקציבי ספורט
- בידול: הבנים למשחקי הכדור הבנות להתעמלות
- היכן מושקע הכסף: תקציבי הספורט מוענקים בעיקר לענפים מקצועיים ותחרותיים שבנים וגברים עוסקים בהם
- קבוצות מצוינות בכדורעף – שיטת התקצוב במטשינג מימנה את קבוצת הבנים אך לא קבוצת בנות
- משאבים ציבוריים נוספים: הקצאה לא הוגנת של אולמות כדורסל מנעה את פעילותה של קבוצת הבנות בליגה
- נשים מהוות רבע מכלל המאמנים

מה נעשה בעקבות הממצאים?

- הוקמה ועדה לקידום ילדות, נערות ונשים בספורט;
- אותרו אולמות כדורסל נוספים במועצות שכנות;
- בוטל נוהל הקצאת מגרשים באופן אוטומטי לקבוצות בנים;
- הוגדלו המשאבים לכדורשת באמצעות השגת חסויות;
- סבסוד חוגי הכדורסל לבנות במטרה לעודד ילדות ונערות להשתתף בהם;
- עידוד ילדות לעסוק בספורט באמצעות פתיחת קבוצות ספורט נוספות לבנות;
- החלטת המועצה להוסיף תקציב לקידום ספורט נשים ונערות החל משנת 2017;

התוצאה – שיפור כולל ב"שירות": עליה במספרים הן של בנים/גברים והן של בנות/נשים העוסקים בספורט.

תקצוב מגדרי ברשויות מקומיות - דוגמאות

- **ספורט:** ניתוח מגדרי של תקציבי הספורט במועצה אזורית **מטה אשר** ובעיריית **בת ים**
- **תחבורה ציבורית:** מיפוי קווי התחבורה העירוניים ב**רחובות** וסקר צרכים בראייה מגדרית
- בחינה של משאבי התרבות באור **עקיבא**
- בחינה מגדרית של **מרכזי הנוער** ושל תקציב **המרכז הגאה בתל אביב**;
- **תשתיות:** מועצת הנשים בכפר **קאסם** יוזמת פיתוח של פארק ציבורי ומסלול הליכה
- סבסוד תכניות **השכלה גבוהה** לנשים בטירת כרמל, ב**רחובות** ובקריית **עקרון**
- בחינה מגדרית של תקציבי **הכשרות מקצועיות** בבאר **שבע**
- **ייצוג נשים** בוועדות העירוניות: אור **עקיבא** ונתניה
- **פערים בשכר ובהטבות:** בעיריית באר **שבע**